

Ablativ absolutní

Latina III PVH/ARCH

3.10. 2024

Participium spojité

= participium se shoduje v rodě, čísle a pádě s některým členem hlavní věty

- Tj. funguje jako přídavné jméno:
- Příklady:

Equus captus in stabulam ducitur / ductus est / ducetur.

Equum fugentem maledicunt / maledixerunt / maledicent.

Cum equo mortuo in cursu bigarum non vincis / vicis / vinces.

EQUUM FUGENTEM FUGENTEM MALEDICUNT / MALEDICENT

Ablativ absolutní

- Má nejčastěji **význam časové vedlejší věty** (dle kontextu ale i příčinné, přípustkové či podmínkové)
- Připojuje se k větě jako celku, nikoliv ke konkrétnímu větnému členu
- Je složeno z **participia v ablativu** (buď přezentu či perfekta) a **jména v ablativu**
 - **Participium přezenta** v ablativu absolutním
 - Vyjadřuje děj aktivní a současný vzhledem k větě, k níž ablativ absolutní náleží
 - **Participium perfekta** v ablativu absolutním
 - Vyjadřuje děj pasivní a předčasný vzhledem k větě, k níž ablativ absolutní náleží
 - Popřípadě děj aktivní a předčasný, pokud se jedná o participium perfekta deponentního slovesa

Opakování: co je to to parci...participium?

Participium prézenta aktiva

- Laudo (1. os. sg. préz. akt) → **laud-o** → + „ans“ → laudans = chválící
- Moneo / lego → **mone-o** / **leg-o** → + „ens“ → monens, legens = napomínající, čtoucí
- Capió / audio → **capi-o** / **audi-o** → + „ens“ → capiens, audiens = chytající, slyšící
- Skloňuje se jako **jednovýchodné adjektivum 3. deklinace** (tj. jako felix, sapiens atd.)

Participium perfekta pasiva

- Laudo, are, avi, **atum** → **laudat-um** → + us, a, um (dle rodu) → laudatus, laudata, laudatum = pochválený, pochválená, pochválené
- Skloňuje se jako **adjektiva 1. a 2. deklinace** (tj. jako bonus, malus atd.)

Ablativ absolutní s participiém prézentu

- **Crescente fide christiana dux Bohemorum baptizatus est.***

Možnosti překladu:

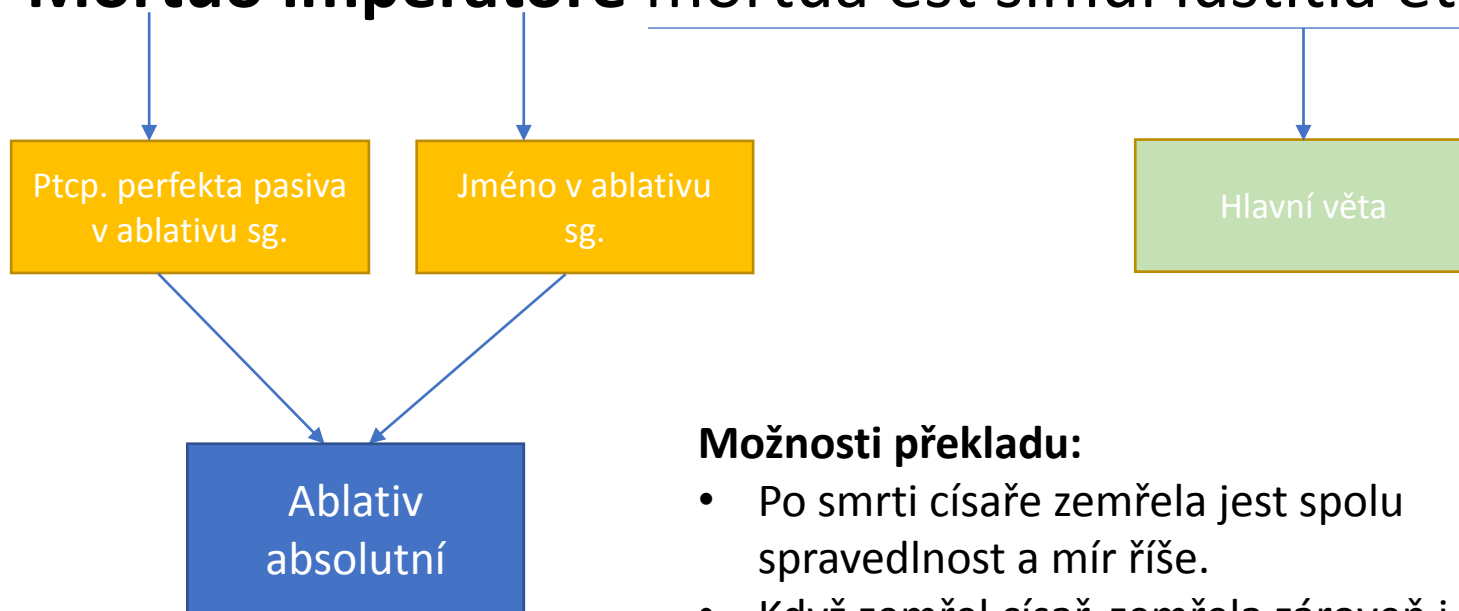
- Když se šířila křesťanská víra, český kníže byl pokřtěn.
- V (době) šíření křesťanské víry byl český kníže pokřtěn.
- Křesťanská víra se šířila a česká kníže byl pokřtěn.

* Podle Života sv. Václava, FRB I, 183.

Ablativ absolutní s participiem perfekta

- **Mortuo imperatore** mortua est simul iustitia et pax imperii.*

Možnosti překladu:

- Po smrti císaře zemřela jest spolu spravedlnost a mír říše.
- Když zemřel císař, zemřela zároveň i spravedlnost a mír v říši.
- Císař zemřel a a s ním zemřela i spravedlnost a mír v říši.

* Letopis Jarlochův, FRB II, 515.

Participium

Ablativy

Ablativy

Crescente fide christiana in illis diebus dei
nutu et ammonitione sponte dux Poenorum no-
mine Zputigneus una cum exercitu nec non et
omni populo suo sordes idolorum abiciens bap-
tatus est.

Ablativ

Ablativy

Ablativ

Ablativ

Ablativy

Participium

Participium

Překlad ablativu
absolutního krok za
krokem –
identifikace vazby ve
větě

1. Najdeme všechna slova, která patří do vazby ablativu absolutního.
 - Může jich být víc než dvě
 - Ne všechny ablativy a ne všechna participia ve větě musí být ablativ absolutní!
 - Do ablativu absolutního patří ty ablativy jmen a participií, která nenáležejí do žádné jiné vazby ve větě a jsou na ní nezávislé

Překlad ablativu absolutního krok za krokem - participium

Crescente fide christiana

1. Překlad začneme „Když...“
 - „Když“ v latině nikde není. Je to jen začátek, který při překladu do ČJ obvykle vyjde.
2. Přeložíme participium jako přísudek věty s „Když...“
 - *Participium prézentu překládáme jako děj současný s dějem hlavní věty, participium perfekta jako děj předčasný před dějem hlavní věty*
 - *Crescente fide dux baptizatus est X Baptizato duce fides crevit*
 - *Když se šířila víra, kníže byl pokřtěn X Když byl pokřtěn kníže, víra se rozšířila*
 - Cresco, ere – roztát se, rozšiřovat se
 - „Když se rozšiřovala....“

Překlad ablativu absolutního krok za krokem –jméno (jména) v ablativu

Crescente **fide christiana**

- Jména tvořící ablativ absolutní nemusí být jen substantiva (může se jednat i o adjektiva, zájmena, číslovky).
- Jméno z ablativu absolutního přeložíme jako podmět věty s „Když“:
 - „Když se rozšiřovala víra“
- Je-li v ablativu jmen více, přeložíme je dle jejich větných vazeb:
 - Christiana – přívlastek k fides, tj. „křesťanská víra“
 - „Když se rozšiřovala křesťanská víra“

Překlad ablativu absolutního krok za krokem –další členy

Crescente **apud Bohemos** fide christiana

- Ve vazbě ablativu absolutního se mohou vyskytnout i další větné členy, které nejsou v ablativu; ty překládáme jednoduše dle smyslu:
 - „Když se mezi Čechy rozšiřovala křesťanská víra...“

Překlad ablativu absolutního – napojení na hlavní větu

- Co ve větě zbylo, jednoduše přeložíme a doplníme o právě vytvořenou vedlejší větu s „když“:

Crescente fide christiana in illis diebus dei nutu et ammonitione sponte dux Poenorum nec non et omni populo suo sordes idolorum abiciens baptizatus est.

Když se šířila křesťanská víra, toho času vnuknutím a pobádáním božím vévoda Český Spitihněv zároveň s vojskem a vším lidem svrhnuv ohavné modloslužby pokřtěn jest.

- V případě potřeby stylisticky upravíme se zachováním smyslu:
 - Za onoho času šíření víry křesťanské vnuknutím a pobádáním božím vévoda Český Spitihněv zároveň s vojskem a vším lidem svrhnuv ohavné modloslužby pokřtěn jest.*
 - Tehdy, když se šířila křesťanská víra, český kníže Spytihněv božím vnuknutím spolu se svým vojskem a všemi lidmi odvrhl ohavné modly a nechal se pokřtít.

Ablativ absolutní bez participia

- Složeny pouze ze jmen
 - Dvě substantiva
 - Substantivum / zájmeno + adjektivum
- Baculo rege = Za krále Klacka
- Me vivo = za mého života
- Te invito = proti tvé vůli

